

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 1996 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 204/1995 vp.

Valiokunnassa on ollut kuultavana linjanjohtaja Unto Turunen ulkoasiainministeriöstä.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa 12 päivänä kesäkuuta 1995 tehdyn Eurooppa-sopimuksen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Latvian tasavallan välisestä assosioinnista.

Eurooppa-sopimus kattaa vapaakaupan ohella poliittisen vuoropuhelun Latvian ja Euroopan unionin välillä. Se sisältää myös määräyksiä muun muassa työvoiman liikkuvuudesta, yritysten perustamisesta, palvelujen kaupasta, maksuista ja pääomista.

Sopimus sisältää edelleen määräyksiä, jotka liittyvät yhteistoimintaan eri aloilla ja niihin liittyvien säännösten kehittämiseen ja parantamiseen. Johtavana periaatteena on pyrkimys Latvian lainsäädännön yhdenmukaistamiseen Euroopan yhteisöjen säännösten mukaiseksi. Tavoitteena on parantaa asteittain Latvian liittymisvalmiuksia unioniin. Eurooppa-sopimuksen johdannossa osapuolet tunnustavat, että Latvian lopullisena tavoitteena on jäsenyys Euroopan unionissa.

Esitys ei liity valtion talousarvioesitykseen. Esitykseen liittyy ehdotus laiksi sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa. Sopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun kaikki sopimuspuolet ovat hyväksyneet sen omien menettelyjensä mukaisesti.

Latvian Eurooppa-sopimus on luonteeltaan jaetun toimivallan sopimus eli sen määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain EY:n toimivaltaan. Suomi hyväksyy siten omalta osaltaan sopimuksen hallitusmuodon 33 §:n ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukaisesti.

Sopimuksen aineelliset määräykset eivät sisällä hallitusmuodon 33 §:n tarkoittamalla tavalla eduskunnan suostumusta vaativia määräyksiä. Sopimuksen määräykset assosiointineuvoston perustamisesta, tehtävistä ja toimivallasta kuuluvat kuitenkin hallituksen käsityksen mukaan lainsäädännön alaan.

Hallituksen käsityksen mukaan sopimuksen tarkoittama toimivallan delegointi ei merkitse sellaista Suomen oikeudenkäyttöpiiriin kuuluvan lainsäädäntövallan delegointia kansainväliselle toimielimelle, että assosiointisopimuksen hyväksyminen edellyttäisi supistetun perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttämistä.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen turvallisuuspoliittisen selonteon johdosta hyväksymässään mietinnössä (UaVM 12/1995 vp) ulkoasiainvaliokunta piti pitkän aikavälin linjaratkaisuna Baltian maiden vakauden varmistamiseksi niiden liittymistä Euroopan unioniin. Samoin valiokunta korosti selonteon yhteyden, että Suomen tavoitteena on EU:n poliittisen kiinnostuksen ja voimavarojen suuntaaminen Baltian maihin ja koko Itämeren alueen kehittäminen.

Ulkoasiainvaliokunta pitää Latvian kanssa tehtyä Eurooppa-sopimusta tärkeänä edistysaskeleena em. tavoitteiden kannalta. Sopimuksen myötä Latvia pääsee nyt samaan asemaan kuin muut Keski-Euroopan assosiaatiomaat (Bulgaria, Puola, Romania, Slovakia, Tsekki ja Unkari). Se voi osallistua EU:n Keski-Eurooppa-strategian toteuttamiseen mukaan lukien niin sanottu vakiintunut vuoropuhelu. Sillä pyritään valmistamaan näitä maita jäsenyyteen sitä koskevia neuvotteluja tässä vaiheessa millään tavalla ennakoimatta.

Eurooppa-sopimuksella perustettava Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Latvian välinen assosiointi luo puitteet osapuolten väliselle vuoropuhelulle ja poliittisten suhteiden

kehittämiseksi. Näissä poliittisissa tapaamisissa voidaan käsitellä kaikkia molempia osapuolia kiinnostavia kysymyksiä muutosprosessin tukemiseksi ja ulkopolitiikkaa koskevien kannanottojen yhdenmukaistamiseksi.

Valiokunnan käsityksen mukaan sopimus luontevasti paremmat monenväliset institutionaaliset puitteet poliittisten suhteiden kehittämiseksi Euroopan unionin ja Latvian välille. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa sitä, että sopimus ei millään tavoin vähennä Suomen ja Latvian välisten kahdenvälisten poliittisten suhteiden merkitystä, vaan se täydentää niitä.

Sopimuksella ei ole kauppapoliittisia vaikutuksia nykytilaan verrattuna. Tämä johtuu siitä, että EY:n ja Latvian jo ennen Suomen jäsenyyttä tekemä ja vuoden 1995 alussa voimaan tullut vapaakauppasopimus tulee sellaisenaan osaksi Eurooppa-sopimusta. Eurooppa-sopimus korvaa voimaan tullessaan aikaisemman vapaakauppasopimuksen. EU-jäsenyyden myötä Suomi on jo soveltanut tätä vapaakauppasopimusta oman jäsenyyssopimuksensa perusteella.

Assosiointisopimus kattaa vapaakaupan ohella määräyksiä muun muassa työvoiman liikkuvuudesta, yritysten perustamisesta, palvelujen kaupasta, maksuista ja pääomista. Sopimus sisältää lisäksi määräyksiä, jotka liittyvät yhteistoimintaan eri aloilla. Sopimuksen keskeisenä pyrkimyksenä on Latvian lainsäädännön yhdenmukaistaminen Euroopan yhteisöjen säännösten kanssa sopimuksen kattamilla yhteistyöaloilla ja siten Latvian jäsenyyssuhteiden parantaminen.

Sopimuksen kattamia yhteistyöaloja koskevat määräykset ovat varsin väljiä ja niillä pyritään osaltaan tukemaan ko. alojen instituutioiden luomista ja toimintaa. Eurooppa-sopimusta hallinnoi assosiointineuvosto, joka seuraa sopimuksen toteutumista ja tarvittaessa määrittelee asianmukaiset menettelyt yhteistyön kehittämiseksi. Assosiointineuvostolle tulee sopimuksen perusteella myös normantointovaltaa.

Helsingissä 23 päivänä helmikuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Eva Biaudet /r, jäsenet Esko Aho /kesk, Sinikka Hurskainen /sd, Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk, Kauko Juhantalo /kesk, Ilkka Kanerva /kok, Juha

Säätämisyjärjestyksen osalta ulkoasiainvaliokunta viittaa perustuslakivaliokunnan Viron Eurooppa-sopimuksesta antamaan lausuntoon (PeVL 20/1995 vp), jonka mukaan eduskunnan suostumus Eurooppa-sopimuksen hyväksymiseen on tarpeen ja että sopimuksen voimaansaattamislakiehdotus voidaan käsitellä johtolauseensa mukaisesti tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Samoin ulkoasiainvaliokunta toistaa Viron Eurooppa-sopimuksesta antamassaan mietinnössä (UaVM 19/1995 vp) hyväksytyn pöytäkirjan, jonka mukaisesti asian erikoislaituuden tähden ja valtiopäiväjärjestyksen 4 a luvun säännösten tarjoamiin vaikuttamismahdollisuuksiin viitaten

valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohdullisesti aikaa.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että Eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa 12 päivänä kesäkuuta 1995 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Latvian tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Korkeaoja /kesk, Outi Ojala /vas, Pertti Salolainen /kok, Erkki Tuomioja /sd, Jarmo Wahlström /vas ja Ben Zyskovicz /kok sekä varajäsenet Kimmo Kiljunen /sd ja Martti Tiuri /kok.